

ДА ЗАКРЕПИМ ОБРЪЧА

Опознайте неявните правила – те могат да ви доведат
до неочаквани резултати

Цитати

Ако искате задълбочено да опознаете отрицателните страни на системите, обърнете внимание на правилата, по които те функционират, и кой има власт над тези правила.
- *Донела Медоус, еколидер*

Научете правилата, за да знаете как да ги нарушите правилно.
- *Далай Лама, духовен водач*

Законите контролират малкия човек, правилното поведение контролира големия.
- *Марк Твен, хуморист*

Връзка с климата

Правителствата непрекъснато декларират, че ще намалят емисиите на парникови газове в своите държави, но емисиите продължават да се покачват. Хората твърдят, че в дългосрочен план са загрижени за бъдещето на човечеството, но техните действия насърчават краткосрочните печалби, дори когато те ще доведат до дългосрочни разходи. Политиците агитират и обещаваат да направят нещо по отношение на изменението на климата, но когато вземат властта, те могат да предприемат действия, които на практика го влошават. Правилата, по които функционират системите, често дават резултати, различни от това, към което хората се стремят. Досегашните правила са вградени в законови рамки, административни процедури и културни норми. Докато тези правила са в сила, те ще ускоряват изменението на климата.

Играта „Лавина“ показва, че когато даден набор от правила създава проблем, полагането на по-големи усилия няма да доведе до решаването му, ако усилията се предприемат в рамките на същите правила, които са първопричината за възникването на проблема.

За тази игра

Тази игра изисква известна практика, за да даде желаните резултати. Научавайки как да я проведете, вие ще имате под ръка полезен и нагледен урок за вашите участници. Играта се основава на предположението, че ако всеки има пред себе си дадена цел и работи усилено за постигането ѝ, успехът ще последва. Протоколът от Киото например, се основава на това предположение. Но практиката показва, че невинаги успехът от прилагането му е налице. Често пъти заложените правила на системата (или дадено решение) дават резултат, много различен от това, което хората искат и очакват. При изпълнението на тази игра получените резултати могат да бъдат многообразни и изненадващи. Ако вашите колеги преподаватели вярват, че е достатъчно само да „образоват“ хората, за да се постигне успех в борбата с изменението на климата, тази игра може да промени увереността им.

Брой участници	Това е демонстрационна игра, която може да бъде проведена пред голяма аудитория. Необходими са седем души изпълнители. Може да поканите доброволци, но ако никой не прояви желание, просто посочете седем души и ги помолете да се присъединят към вас.
Време	Десет минути за провеждане на играта и десет до тридесет минути за обсъждане на резултатите.
Място	Демонстрацията от страна на участниците се провежда пред останалата част от аудиторията. Нуждаете се от достатъчно място, за да можете да застанете в средата на тесен кръг от седем души.
Материали	Ще ви трябва пластмасов обръч с диаметър 75-90 сантиметра.

Указания как да проведем играта

Запознайте се добре с правилата на играта. Те могат да допринесат за получаване на различни от очакванията резултати.

Обяснете на аудиторията, че ще проведете кратка игра, която илюстрира важен факт за изменението на климата.

1

Вземете обръча в ръка. „Нека да си представим, че този обръч представлява високото ниво на CO₂ в атмосферата. Нашата цел ще бъде да го намалим възможно най-бързо. В момента нивото на въглеродния диоксид е следното.” Задръжте обръча на височината на талията си. „Група експерти и държавници ще работи, за да го свали до нивото на земята. Имам нужда от екип от седем души, за да постигна това.” Поканете 7 доброволци да се присъединят към вас. Уверете се, че групата не включва хора, които биха имали физически затруднения да се навеждат или коленичат на пода. Всички членове на групата трябва да могат да общуват на един общ език.

2

Обърнете се към 7-те членове на екипа: „След малко ще ви помоля да работите като екип, за да намалите парниковите емисии; тоест - да спуснете обръча до нивото на земята. Времето, необходимо за изпълнението на това упражнение, ще бъде засичано с часовник. Има две правила, които всички ще трябва да спазват – те са изключително важни. Моля, обърнете внимание, докато ги описвам. Ако някой наруши правилата, възнамерявам да го посоча на останалата част от групата и да ви помоля да започнете играта отначало”.

Продължете с инструкциите: „Отпуснете дясната си ръка надолу, така че лакътят да е близо до кръста ви. Частта от ръката от лакътя до китката изпънете хоризонтално пред себе си с длан надолу, стиснете пръстите в юмрук, след което изправете показалеца си.” Демонстрирайте вие, за да улесните участниците в групата да разберат какво се очаква да направят. „Моля, застанете около мен в тесен кръг. След малко ще поставя обръча на височината на кръста си, а вие всички ще го крепите, притискайки го единствено с върха на показалеца си.”

Подчертайте: „Има две правила. Първото правило е, че всеки човек може да докосва обръча само с върха на пръста си. Второто правило е, че никой никога не трябва да губи контакт с обръча. Това е екипно усилие. Ако някой от вас загуби контакт с обръча, това

означава, че работата по намаляване на емисиите от парникови газове е неуспешна и аз ще съм принуден да накарам групата да започне отначало без нулиране на часовника.”

Изберете секундант от публиката, който да засича времето, необходимо за успешно изпълнение на играта.

Обърнете се отново към екипа от експерти: „Придържайки обръча, оставам в средата на кръга, който сте образували. Когато сте готови, дайте знак. Аз ще пусна обръча и играта започва. Стремете се да спуснете обръча до пода възможно най-бързо – това съответства на най-бързо снижаване на нивото на въглеродния диоксид в атмосферата.” Обикновено някой член на групата ще ви попита дали на експертите е позволено да говорят помежду си. Отговорът е „да!“.

Седемте членове на групата трябва да са равномерно разположени около вас. Спуснете обръча надолу до нивото на кръста си и се уверете, че всеки го докосва с върха на пръста си. Никой не бива да хваща обръча с ръка.

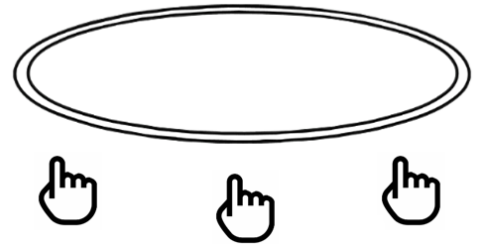
3

Обърнете се към аудиторията: „Колко време предполагате ще е необходимо на този страхотен екип да постигне целта си?“ Почакайте, докато двама-трима споделят своите предположения, без да ги коментирате. Подканете секунданта да се заеме с измерване на времето, необходимо за постигането на целта на играта.

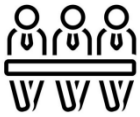
4

В момента, в който дадете сигнал за начало на играта, пуснете обръча, стремейки се да останете в центъра на кръга и по никакъв начин обръчът да не ви докосва, докато групата се стреми да го спусне надолу. Веднага щом пуснете обръча, обратно на очакванията, той най-вероятно ще започне да се издига нагоре. Щом се издигне до нивото на главата ви или по-високо, хванете го, докато участниците се чудят и мълчат да разберат какво да правят и как да координират усилията си.

Почти винаги ще видите как някой пуска пръста си и за момент губи контакт с обръча. Ако това се случи, посочете го и върнете обръча до нивото на кръста си, за да започне играта отново. В крайна сметка обръчът ще започне да се движи нагоре, ускорявайки се, тъй като хората се опитват да поддържат контакт с него, като го натискат нагоре. В един момент трябва да имате възможност да хванете обръча, докато той се движи нагоре около нивото на главата ви. Тогава можете да се обърнете към групата: „Добре. Трябва да спрем сега. Благодаря на всички за страхотните усилия. Моля, седнете.“

Опитът на групата да свали обръча ще се проваля почти всеки път. В много редки случаи обаче групата успява да спусне обръча на земята, но това се постига в резултат на много бавно движение от страна на участниците – подобен резултат е също така неуспех, макар и от различен вид. Изчакайте, докато участниците седнат на местата си и след това започнете обсъждането.

Обобщение и дискусия

Обърнете се към аудиторията: "Какво стана? Нали целта на групата бе да свали обръча на земята? Какво всъщност се случи с обръча?" Дайте на участниците възможност да помислят. Нека някой ви даде очевидния отговор: „Обръчът тръгна нагоре, вместо надолу“.

Обърнете се към 7-те доброволци с успокояващи думи: „Когато група умни, всеотдайни, добронамерени хора като нашия екип тук не успеят да направят нещо, което всички искат да направят, трябва да има някаква системна причина. Каква може да е тя? " Дайте време на аудиторията си да помисли и евентуално някой да се опита да даде отговор.

Обобщете: „Ето основния урок: Това се случи, защото правилата на играта доведоха до различен резултат от този, който искахме. Тези, които са създали правилата и тези, които са ги спазвали, може би не са имали намерение това да се случи, но то се случи. Хората често разработват правила, които дават резултати, различни от това, което се очаква.“

Предложете следното обяснение: „И така, кои бяха двете правила, които ние спазвахме? Първо, членовете на екипа можеха да докосват обръча само с върха на пръста си и второ, на никого не бе позволено да губи контакт с обръча. Докато тези правила са в сила, успехът е практически невъзможен. Можете да изпратите всички в атлетичен клуб, за да упражнявате и укрепвате пръстите си. Можете да провеждате сесии за изграждане на екип, чиито членове се насърчават да работят заедно. Можете да проведете целодневна среща, на която хората да споделят своите виждания. Можете да провеждате семинари за подобряване на комуникативните умения на членовете на екипа. Можете да направите много други неща, но резултатите ще бъдат същите, ако правилата не бъдат променени. Въпреки че всички участници в екипа спазваха правилата и правилата изглеждаха разумни, те предопределиха неуспеха. Защо? Причините са лесни за откриване. За да поддържа контакт с обръча, всеки участник трябваше да притиска пръста си нагоре към долната страна на обръча. Подобно действие благоприятства повдигането на обръча. Когато обръчът се издигне от един участник нагоре, другите членове на екипа трябва да реагират по подобен начин, за да поддържат контакт, като по този начин още повече повдигат обръча. Това е омагьосан кръг и обръчът върви нагоре вместо надолу.“

„За да получим желания резултат, ще бъде много по-лесно да променим правилата, Можем например да позволим на екипа да хванат обръча, вместо да го придържат с върха на пръста си. Или можем да позволим на някой да загуби контакт с обръча. Ясно е, че трябва да направим някаква промяна в правилата, за да се постигне заявената цел.“

Нека се върнем към правилата, свързани с борбата с климатичните промени, съпоставени с правилата в играта „Лавина“. Докато в играта се спазват две изрични правила, в реалния живот правилата са по-неясни – свързани са с определени навици и културни норми. В съвременното общество едно от вярванията е, че ако нещо е миниатюрно и/или невидимо, то няма да ни навреди. Нивата на CO₂ и другите парникови газове, които причиняват климатичните промени, са няколкостотин части на милион. Газовете са невидими и при няколкостотин части на милион изглеждат твърде малки, за да будят безпокойство. Бездействието се подсилва от средствата за масова информация и вземащите решения, които имат личен интерес от статуквото и критикуват всяко наблюдение, което би събудило безпокойство. Друго „правило“, присъщо на демократичното вземане на решения, е свързано с тревожното отношение към въпроси, които биха създали проблеми

в периода между днешния ден и следващите избори. Изглежда, че увеличаването на парниковите газове не буди подобна тревога - този факт се съобщава и от медиите.

И така, въпросите които следва да си задава съвременното общество, са:

- Какви са някои от правилата, които управляват реакцията на обществото спрямо повишаването на нивата на CO₂ и другите парникови газове в атмосферата?
- Доколко адекватни са тези правила, след като се наблюдава непрекъснато увеличение на емисиите?
- Възможно ли е да се противодейства на изменението на климата, докато се спазват тези правила?

Как биха могли да се променят правилата, за да се даде по-добър шанс за намаляване на емисиите парникови газове?

Тази игра е адаптиран вариант на **Avalanche Game (The Climate Change Playbook, Dennis Meadows, Linda Booth Sweeney, and Gullian Martin Mehers)**